SÜRELİDİR

7/5133

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI
(Sn.Güldal AKŞİT)

SAYI : **B.02.0.007/00.**634 25.03.**/2005**
KONU : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Daire Başkanlığı)

İLGİ: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 14.03.2005 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-9760 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile İzmir Milletvekili Sayın Canan ARITMAN (2 adet) ve Sayın Enver ÖKTEM ile Sivas Milletvekili Sayın Nurettin SÖZEN'e ait Yazılı Soru Önergeleri hakkındaki bilgileri içeren cevaplar ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Güldal AKŞİT
Devlet Bakanı

Dağıtım:
Gereği :
- TBMM Genel Sekreterliği
  (Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
  Ek: 4 Yazı (2'şer Nüsha)

Bilgi :
- Başbakanlık
  (Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
  Ek: 4 Yazı

7/5133

SİVAS MİLLETVEKİLİ SAYIN Prof.Dr.Nurettin SÖZEN'in 7/5133 ESAS NOLU SORU ÖNERGESİ CEVAP METNİ

Özellikle son zamanlarda bazı ulusal kanallarda;
Kadının Sesi-Yasemin BOZKURT (Kanal D)
Yalnız Değilsin-Ayşenur YAZICI (ATV)
Dertler Derya-Derya TUNA (Star)
Sizin Sesiniz-Serap EZGÜ (TGRT) adlı programlar yayınlanmaktadır.

Bu programlarda aile birliği, yapısı, aile içi şiddet ve kadına yönelik sorunların kayıplar ve parçalanmış ailelerin buluşturulması gibi birçok toplumsal sorunlar irdelenmektedir.

Bir başka deyişle bu programlar toplumsal hayatımızın, sosyal hayatımızın bir laboratuarı niteliğindedir.

En hassas kurumumuz olan Aile Birliğinin hızla yok olduğunu görmekteyiz. Böyle giderse önüne geçemeyeceğimiz önemli bir toplumsal yıkımla karşı karşıya kalacağımız gerçeğini hepimizin görmesi gerekli.

Dolayısıyla, sağlıklı bir toplum ve aile yapısına kavuşmamız için çalışmak durumunda olan hükümetimizin ilgili Devlet Bakanlığı'na çok iş düşmektedir. Bu nedenle aşağıdaki sorularımın yanıtlanmasını arz ediyorum.

SORULAR :

1) Bu programlarla işbirliği yapmayı düşünüyor musunuz?

2) Bu programlardan Bakanlık olarak nasıl yararlanıyorsunuz?

3) Bu programlar kapsamında:
   a- Annesiz ve babasız çocukların kaç tanesine yardımda bulundunuz?
   b- Taciz ve tecavüze uğrayan kadınlar için ne yaptınız?
   c- 18 yaşından küçük kız çocuklarını kaçırarak alıkoyanlar hakkında hangi girişimde bulundunuz?

4) Bu programları izleyip mağdur olan kaç insana yardımda bulundunuz?

5) Bakanlığınız bünyesinde bu tip programları izleyen bir kurul var mıdır?

6) Töre gereği ölümü bekleme, dayaktan sakat kalma, cana kasıt gibi aile içi çıkmazlarda Bakanlığınız bünyesinde 24 Saat Ulaşılabilir "Kadın acil başvuru" masaları var mıdır?

7) Bakanlığınız bünyesinde 24 saat hizmet verebilecek psikolog, pedagog, psikiyatrist ve hukuki danışma alınabilecek nöbetçi danışma birimleri var mıdır?

8) Ülke genelinde kırsal kesimde resmi nikahsız ayrıca çocuk yaşta imam nikahlı evliliklerin sayısı her geçen gün artmakta olup, Bakanlığınızın bu konu hakkında her hangi bir çalışması var mıdır?

9) **Tüm Türkiye'de ilkokulu bitirmiş ya da bitirmemiş olsun tüm kadınlara bir meslek verebilecek kadar "eğitim merkezleri" açılmış mıdır? Açıldıysa nerelerde açılmıştır?**

CEVAPLAR :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığıma bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Soru önergesine konu olan aile birliği, yapısı, aile içi şiddet, kadına yönelik sorunlar gibi konuların işlendiği bu programların bu konularda uzman kişilerin konuk edildiği, yapıcı çözüm yolları hakkında toplumun bilgilendirildiği programlar olmayışı, sorunları olan kişilerin duygu ve düşüncelerini olduğu gibi ifade ettiği ve pek çok konunun yanı sıra özellikle çocukların istismarını kolaylaştıran tarzda sunulduğu görülmekte ve Genel Müdürlüğümüzce de olumsuz nitelendirilmektedir.

Bu programlardan Yasemin BOZKURT'un TGRT Televizyonundaki Kadının Sesi Programının çocuk istismarına yol açabilecek, suç kapsamındaki çocuk satışını gündeme getiren ve mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde olmayan uygulamaları içermesi nedeniyle, ilgiliye SHÇEK Genel Müdürlüğü olarak gerekli uyarıda bulunulmuş ve çocukların korunması adına, programa katılacak tarafların Kurumumuza yönlendirilmesi konusunda işbirliği talep edilmiştir. Ancak, program aynı içerikle başka televizyon kanalında devam etmiştir. Özellikle evlat edinme amacına yönelik kişilerin yer aldığı program saatlerinde, durumdan çocuklar adına endişe duyan veya Kurumumuz evlat edinme sırasında beklemekte olan ve haksızlığa uğradığını düşünen pek çok aile, telefonla tepkilerini dile getirmişler ve bu programa Kurumuzun nasıl izin verdiğini sormuşlardır.

Programda, taraflarla ilgili hiçbir ayrıntılı bilgi bulunmaksızın, anlık görüşmelerle, çocuk istismarı ve satışına açık bir şekilde evlat edinmeye basamak oluşturulduğundan ve Genel Müdürlüğümüze gelen telefonlar ihbar kabul edilerek, konunun takibinin yapılması ve gerekli yasal işlemlerin başlatılması sağlanmıştır. Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna programın durdurulması isteği ile başvurulmuş olup, Kadının Sesi Programına uyarı cezası verildiği, konunun yargı aşamasında olduğu öğrenilmiştir. Ayrıca Adalet Bakanlığı'na da konu hakkında bilgi gönderilerek mahkemelere yapılan kişiler arası evlat edinme başvurularının bu tip bir geçmişin olabileceği konusunda ilgili hakimlerin bilgilendirilmesi istenmiştir.

Genel Müdürlüğümüz ulusal ve uluslararası evlat edinme işlemlerinin yürütmenin yanı sıra, Ülkemizde çocuk haklarının korunması ve uygulanmasına yönelik sorumluluk verilmiş koordinatör Kurum dur.

Programın devam ettiği Kanal D Televizyonundan evlat edinme konusunun halkı yanıltıcı şekilde gündeme getirilmesinin engellenmesi ve yapılan yanlış bilgilendirilmenin düzeltilmesine yardımcı olacak şekilde yasal prosedür ve işleyişe ilişkin bir programın gerçekleştirilmesi için işbirliği talep edilmiş ama böyle bir olanak yaratılmamıştır.

2828 sayılı yasa kapsamında yer aldığı düşünülen ve haberdar olunan tüm vakalar ihbar niteliği taşıdığından Kurumumuz tarafında değerlendirilmektedir. Ancak bu gibi programların izleme ve değerlendirme sorumluluğun üstlenen denetim kurumu olarak RTÜK bulunmaktadır.

2828 sayılı Kanun gereği, korunma kararı bulunan ya da Acil Valilik Onayı ile korunma altına alınan çocuklarımız Genel Müdürlüğümüze bağlı olarak hizmet veren 0-12 yaş Çocuk Yuvaları ve 13-18 yaş Kız ve Erkek Yetiştirme Yurtlarında korunmakta ve bakılmaktadır.

Genel Müdürlüğümüze bağlı 91 çocuk yuvasında, 2828 Sayılı yasa gereği 9609 çocuk korunma altında olup kuruluşlarımızda bakılmaktadır. Bunlardan anne ve babasız veya yasal konumu uygun olanlar evlat edindirme hizmetinden faydalandırılmaktadır. Yılda ortalama 450-500 çocuğumuz evlat edindirilmek üzere aile yanına yerleştirilmektedir . Ayrıca 605 çocuğumuz koruyucu aile hizmetinden faydalandırılmaktadır. Bunun yanı sıra sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara yönelik 42 Çocuk ve Gençlik Merkezi ile hizmet verilmektedir. Bugüne kadar yaklaşık 40 bin çocuğa hizmet verilmiştir. Bunun yanı sıra yoğun ekonomik sorunlar nedeniyle korunma altına alınması istenen çocukların da ayni nakdi yardımla desteklenerek bir yakını yanında bakılmaları sağlanmaktadır. 2004 yılı içersinde 14.778 çocuk bu hizmetten yararlanmıştır.

2828 sayılı Kanun'un 21.Maddesi uyarınca "Kurum, korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat ve yaşlılar ile İl Sosyal Hizmetlere muhtaç diğer kişileri tespit ve incelemekle görevlidir. Bu kişilerin kuruma duyurulmasında ve incelemeye ilişkin olarak Kurum ile işbirliğinde bulunulmasında mahalli mülki amirler, sağlık kuruluşları ve köy muhtarları ile genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları yükümlüdür" şeklinde kanunda yer almıştır. Ayrıca yazılı görsel basında da çıkan haberler ihbar olarak kabul edilmekte, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerince vakalara müdahale edilmekte, vakalar değerlendirilerek kişiler uygun sosyal hizmet modellerinden (Kurum bakımı, koruyucu aile, evlat edinme, ayni-nakdi yardım, danışma ve rehberlik) yararlandırılmaktadır.

Bakanlığımız bünyesinde SHÇEK Genel Müdürlüğü Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğine bağlı olarak Türkiye geneline tek hatla mesai saatleri içinde (sabah 09:00-akşam 18:00) hizmet vermekte olan Alo 183 Kadın Çocuk Sosyal Hizmet Hattı bulunmaktadır. Hattımız Mayıs 2003-Şubat 2005 tarihleri arasında 4777 müracaatçıya hizmet vermiştir.

Alo 183 Kadın Çocuk Sosyal hizmet danışma Hattı acil başvuru birimi olmamakla beraber acil müdahaleye ihtiyacı bulunan müracaatçılar gerekli mekanizmalara yönlendirilmektedir. 155 Polis İmdat ya da İl müdürlüklerimiz tarafından bize ulaştırılan acil müdahale ekibinde görev alan çalışanlarımızın telefonları verilmektedir.

Bakanlığımız bünyesinde SHÇEK Genel Müdürlüğü Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğine bağlı olarak Türkiye geneline tek hatla mesai saatleri içerisinde hizmet vermekte olan Alo 183 Kadın Çocuk Sosyal Hizmet Danışma Hattında 1 Sosyal çalışmacı, 1 Psikolog, 1 Çocuk Gelişimcisi görev yapmaktadır.

Kurumumuz; 2828 sayılı Yasa gereği 18 yaşından küçük, cinsel istismara uğrayan, fuhuşa sürüklenmekte olan, alkol ve madde bağımlısı, hırsızlık alışkanlığı olan v.b çocukları da, ilgili mahkemelerce verilen tedbir kararları doğrultusunda korunma altına almakta ve olanaklar ölçüsünde yeniden toplumsallaşmaları için; sağlık, eğitim, iş ve meslek sahibi olmaları konusunda hizmet vermeye çalışmaktadır.

Kuruluşa kabul edilmeden önce cinsel istismara uğrayan, fuhuşa sürüklenen bazı çocuklar kuruluşa kabul edildikten sonra kuruluşa uyum sorunu yaşamakta, bu davranışlarından vazgeçmekte zorlanmakta, psiko-sosyal durumları nedeniyle yapılan bütün uyum çabalarına rağmen kuruluştan kaçmaktadırlar. Kuruluştan izinsiz ayrılan çocukların durumları en kısa zamanda kolluk kuvvetlerine bildirilmekte, kaçak durumda bulunan çocuklarımızın eşgali, kimlik bilgileri ve gidebileceği adresler belirtilmektedir. Bu çocuklarımız kuruluş dışında kaçak durumda iken de cinsel istismara uğrayabilmektedirler,

Cinsel istismara uğrayan çocukların Hukuk Müşavirliğimiz tarafından hakları korunmakta, hukuksal müdahale ve süreçlerinin titizlikle takipleri yapılmaktadır.

SHÇEK; ulusal kalkınma plan hedefleri, ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, belgeler ve kararların öngördüğü yükümlülükler ve görevler arasında da yer aldığı üzere, kadın istismarını önleme politikalarının geliştirilmesi, yasal önlemlerin alınması, istismara uğrayan yada bu riski taşıyan kadınlar için koruyucu ve destek hizmetlerinin sağlanması gerektiği bilinci ile istismara uğrayan veya bu riski taşıyan kadınlara yönelik hizmetlerini ağırlıklı olarak **kadın konukevleri** ile vermektedir.

Kadın konukevlerinden;

- Eşler arası anlaşmazlıklar nedeniyle evini terk eden ya da eşleri tarafından terk edilen ve bu sebeple yardıma ihtiyaç duyan kadınlar,
- Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınlar,
- Boşanma ya da eşin ölümü nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar,
- İstenmeyen evliliklere zorlanan kadınlar,
- Evlilik dışı hamile ya da çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen kadınlar,
- Daha önce uyuşturucu, alkol bağımlılığı olup, bu konuda tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş kadınlar,
- Cezaevinden yeni çıkmış olup, yardım ve desteğe ihtiyacı olan kadınlar,
- Kontrolleri dışında oluşan çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar

yararlanmaktadır.

Genel Müdürlüğümüze bağlı olarak toplam 12 kadın konukevi hizmetlerini sürdürmektedir. Toplam kapasite 225'dir. (2 adet kadın konukevi de protokol gereği hizmet vermektedir.)

Kadın konukevlerinin açılışlarından 2004 yılı sonuna kadar yararlanan kadın sayısı 4620, çocuk sayısı ise 4044'e ulaşmış bulunmaktadır. 912' kadının işe yerleşmesi sağlanmıştır. (2004 yılı içinde 553 kadınımıza ve yanlarında getirdikleri 412 çocuğa hizmet verilmiştir.)

Toplum merkezlerinde **hızlı toplumsal değişme, kentleşme ve göçün yarattığı sorunlar doğrultusunda, bireylerin, grupların, ailelerin ve toplumun sorunlarla baş edebilmeleri ve bireylerin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hale gelmesi amacıyla; koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici işlevler, bir arada ve en kolay ulaşılabilir biçimde, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve gönüllüler ile işbirliği ve eşgüdüm içinde sunulmaktadır.**

Toplum merkezlerinin genel amacı; hizmet verdiği bölgede toplum kesimlerinin daha iyi yaşam koşullarına ulaşmalarını sağlamak ve kentsel alanda yaşam biçimlerinde izlenen farklılaşmayı azaltmaktır.

Toplum merkezlerinin hedef kitlesi, kentlerin kaynaklara ulaşmada güçlük çeken ve dezavantajlı konumdaki yörelerde yaşayan öncelikle **kadın,** çocuk, genç, özürlü olmak üzere tüm toplum kesimleridir.

Kadın ve genç kızlara yönelik:

-Anne Çocuk Eğitimi Programı (AÇEP)
-Aile ve Çocuk Eğitim,
-Kadının İnsan Hakları Eğitimi (KİHEP),
-Ulusal Eğitimi Destekleme Kampanyası çerçevesinde okuma-yazma kursu
-Toplu resmi nikah töreni
-Kadının el emeğinin değerlendirilmesine ve meslek edindirilmesine yönelik kurslar (biçki, dikiş, nakış, mefruşat, ev aksesuarı, peçwork, kırkyama, tel kırma, dantel anglez, boyama, seramik, mis sabun üretimi eğitimi, yiyecek yapma ve saklama, yaşlı ve hasta bakıcısı yetiştirme, halıcılık,kuaförlük,bilgisayar kursu, güzellik uzmanlığı vb),
-Hamile kadın eğitimi,
-Bilinçli ev yönetimi ve ev ekonomisi,
-Kadın liderlik eğitimi,
-Sağlık eğitimi,
-İngilizce kursu,
-Resim kursu,
-Anne destek eğitimi programı,
-Ergen annelik destek programı,
-Evliliğe hazırlık eğitimi,
-Beslenme ve hijyen,
-Aile eğitimi,
-Yaşlı danışmanlığı,
-Tiyatro, folklor, dans kursu,

Çocuk ve gençlere yönelik :

-Vatandaşlık ve Çocuk Hakları Eğitimi,
-Ulusal Eğitimi Destekleme Kampanyası çerçevesinde okuma-yazma kursu,
-Kütüphane-etüt çalışmaları,
-Eğitim gören gençlerin derslerinin desteklenmesi programları veya kurslar (matematik, Türkçe, İngilizce, tarih, coğrafya, fen bilgisi, biyoloji vb),
-Okul öncesi eğitim,
-Bilgisayar eğitimi,
-Lise giriş sınavlarına hazırlık kursları (anadolu ve fen liseleri),
-Üniversiteye hazırlık kursu,
-Beslenme ve hijyen,
-Ergenlere yönelik eğitim çalışması,
-Çeşitli iletişim grupları,
-Gitar, tiyatro, folklar kursları,
-izcilik programı
-Satranç-dama kursları,
-İngilizce kursu,
-İletişim ve sosyalleşme grubu,
-Düşünce geliştirme programı,

Diğer Etkinlikler

- Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri

Resmi Nikah

Toplum merkezlerinde sunulan bütün bu hizmetler aracılığı ile halkın sorunlarının farkına varıp, birlikte çözüm yolları araştırarak birbirlerini anlama ve hoş görülü olma gibi tutum ve davranışları gelişmekte, organizasyon iş birliği ve iş bölümü deneyimi kazanmaları sağlanmakta, ayrıca liderlerin de bu süreç içerisinde ortaya çıkartılması ve değerlendirilmesi mümkün olmaktadır. Halen 31 İlde hizmet vermekte olan 59 Toplum merkezi hizmetlerinden, açılışlarından günümüze kadar yaklaşık 300.000 kişi

yararlanmıştır. **Kadınların bu hizmetlerden yararlanması için herhangibir ücret talep edilmemekte, bir ön koşul bulunmamaktadır.**

Toplumdaki hızlı değişmeyle birlikte toplumumuzda giderek güçlenen mutlu ve huzurlu yaşama bilinci insanlarımızı sorunlarını çözme konusunda yeni arayışlara yöneltmekte, dolayısıyla yeni hizmet beklentileri gündeme gelmektedir. Bu durum aileye yönelik destek çalışmalarının kurumsal düzeyde yürütülmesini gerekli kılmış olup, Genel Müdürlüğümüz **Aile Danışma Merkezleri** aracılığıyla ailenin güçlendirilmesine yönelik politikaların geliştirilmesi çalışmalarına hız kazandırmıştır.

Bu bağlamda Aile Danışma Merkezleri, 2001 yılından itibaren Antalya, İzmir(2), Konya, Burdur, Balıkesir, Isparta, İçel, Trabzon, Kocaeli, Batman, Van, Sinop, Adana, Ankara, Samsun, Ordu, Giresun, Zonguldak, Yalova, Kilis, Sivas ve Uşak İllerinde olmak üzere toplam 22 ilde hizmete açılmıştır.

Bu merkezler; aile yaşamını korumak, desteklemek ve sorunların çözümüne yardımcı olmak amacıyla aile bireylerine yönelik koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici, tedavi ve rehabilite edici hizmetlerin yanı sıra rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin de verildiği merkezler **olup 2004 yılı içerisinde 1547 kişi, açılışlarından bugüne kadar ise 5288 kişi bu kuruluşlardan hizmet almıştır**

Soru önergesine ilişkin olarak Bakanlığıma bağlı kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce verilen cevap:

1. Programlarla (Kadın Programları) işbirliği yapmayı düşünüyor musunuz?

Kadınının Statüsü Genel Müdürlüğü, kadına karşı her türlü ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını geliştirmek, kadını ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda etkin hale getirmek ve eğitim düzeyini yükseltmek amacıyla yapılacak her türlü çalışmaya destek vermek, bu konularda stratejiler geliştirmek, plan ve programları oluşturmak ve temel politikaların belirlenmesine katkıda bulunmak amacıyla, görev alanına giren konularda ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon içerisinde çalışmalar yürüten bir kuruluştur.

Genel Müdürlük kurulduğu tarihten itibaren çeşitli televizyon ve radyo programlarına katılarak, görev alanı çerçevesinde üzerine düşen bilgilendirme görevini yerine getirmektedir. Ayrıca Genel Müdürlük TRT Kurumu Genel Müdürlüğü ile işbirliği çerçevesinde kadın ve kız çocuklarının sorunlarına yönelik çeşitli türlerde filmler üreterek, bunların yayımlanmasını sağlamıştır.

Bahse konu kadın programlarının içeriği Genel Müdürlüğün çalışma alanlarına giren konulardan oluşturulmakta ise de bu programların ekrandaki kadınlarla izleyici olan ev kadınları arasında, kadınların sosyal sorunlarının teşhirine yönelik bir formata oturtulduğu anlaşılmaktadır.

Genel Müdürlüğümüz kadın sorunlarının görünür kılınması, çözüm politikalarının oluşturulması ve koordinasyon sağlanması düzeyinde çalışmalar yaptığından kadın sorunlarının ele alındığı programlara ancak talep olması halinde uzman katılımı sağlayarak katkı verebilmektedir.

2. Bu Programlardan Bakanlık olarak nasıl yararlanıyorsunuz?

Bu tür programlar, ülkemizde yaşanan kadın sorunlarının boyutunun ortaya çıkarılması açısından önemli olmakla birlikte sorunların ele alınış biçimi ve sergilenen yaklaşım açısından problemli görülmektedir. Nitekim sayıları ve izlenme oranları hızla

artan bu programlar, bilgilendirme, bilinç değişimi sağlama, çözüm üretmeye yönelik olmadığından hareketle toplumun çeşitli kesimleri tarafından eleştiriler almakta ve tartışılmaktadır.

Yukarıda yer alan 3.4.5.6.7.8.9 numaralı sorular, Genel Müdürlüğümüz bir hizmet kuruluş olmadığı için cevaplandırılmamıştır.

Soru önergesine ilişkin olarak Bakanlığıma bağlı Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünce verilen cevap:

Sanayi devrimiyle birlikte bütün dünyada, teknolojik ve ekonomik alanda baş döndürücü bir hızla gelişim ve değişim sürecine girilmiştir. Bu değişim, toplumsal ve kültürel hayatı da ciddi bir şekilde etkilemiştir. Bu değişime hazırlıksız yakalanan sosyal kurumlardan biri de ailedir.

Yapısı ve işleyişleri bakımından bazı farklılıklar göstermekle birlikte bütün toplumlarda var olan aile kurumu, günümüz toplumlarında fonksiyonlarından bazılarını diğer kurumlara devretmesine karşılık, başka bir şekilde yerine getirilmesi mümkün olmayan temel fonksiyonları nedeniyle varlığını ve önemini sürdürmektedir. Bununla birlikte hızlı değişim sürecine bağlı olarak gelişen yeni toplumsal şartlar içinde aile kurum taşıması gereken değerler açısından olduğu kadar sosyal ve ekonomik yönlerden de ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır.

Başta hızlı kentleşme, göç ve sanayi devriminin getirdiği yeni yaşam biçimleri ve değerleri aile kurumunu bir parçalanma ve dağılma sürecine itmiş ve aile kurumunun temel fonksiyonlarını yerine getiremeyecek derece zayıflamasına yol açmıştır. Bunun sonucu olarak ailenin bölünmesi, parçalanması, tek ebeveynli ailelerin giderek artması, boşanma oranlarının artması, evlilik dışı beraberliklerin çoğalması, nesebi gayri sahih çocukların artması, kültürel ve ahlaki yozlaşma, toplumsal anomi, suç oranlarının artması, uyuşturucu kullanımı, şiddetin yaygınlaşması, kimlik bunalımı, milli ve manevi değerlerden yoksunluk, psikolojik rahatsızlıklar, tatminsizlik gibi insani ve dolayısıyla toplumu tehdit eden sorunlar baş göstermiştir. Yaşanan bu değişim ve gelişmelerin Batı ailesi ile kıyaslandığında daha sağlam ve güçlü temellere sahip olan Türk aile yapısında da bazı çözülmelere sebep olduğu üzerinde durulan öneli bir husustur.

Günümüzde aile içi ilişkilerde yaşanan sorunların çözümünde kurumsal yapılanmaların yanında, medyanın da çeşitli programlarla alternatif bir rol üstlendiği dikkat çekmektedir. Bu tür programlarda aile mahremiyetinin çözüldüğü, ailenin sorun üreten bir kurum olarak yansıtıldığı izlenmektedir. Oysa Türk ailesinde geçmişten bu yana aile mahremiyeti en belirgin değerlerden biridir. Aile içi sorunların halledilmesinde geleneksel dayanışma ve yardımlaşma dinamikleri kullanılmaktadır. Örneğin eşler arasındaki ya da aile içi sorunlar aile büyüklerinin ve aile yakınlarının çoğu zaman araya girmesiyle çözümlenmektedir. Yapılan araştırmalar Türk ailesinde aileler arası dayanışmaların halen devam ettiğini göstermektedir. (DPT, Türk aile Yapısı Araştırması, 1994; AAK, Gecekondularda Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş organizasyonlara Dönüşümü, 1998).

Ancak son zamanlarda çeşitli televizyon kanallarında aile içi sorunların yer aldığı programlara fazla rağbetin olduğu gözlenmekte ve hatta söz konusu programların formatları sayesinde aile mahremiyeti, aile dayanışması gibi temel değerlerimizin çözüldüğü yargısı oluşmaktadır. Türk ailesinin, içinde bulduğu bu iletişim patlamasından nasıl ve ne yönde etkilendiği, üzerinde durulması gereken öncelikli bir konudur. Sayın Sözen'in önergesinde de bu programlar veri alınarak aile birliğimizin yok olduğu ve önlem alınmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Sağlıksız mesajlar içeren bu tür iletilerin bizleri hastalıklı bir toplumla yüzleşmeye doğru sürükleyebileceği gerçeğini göz ardı

etmemekle birlikte, bu tür programların verileriyle yani örnek olaylardan yola çıkarak Türk ailesinin tamamına genellenebilecek yargılarda bulunmak bilimsel anlayışa uygun değildir. Aile sorunlarının irdelendiği bu tür programlara katılan bireylerin her biri, örnek olay olarak görülebilir. Bu olayların toplumsal olgu olarak kabul edilmesi ancak ülke genelinde yapılabilecek bir araştırma ile ortaya konabilir. Genel Müdürlüğümüzün başlattığı ve 2005 yılında bitirilmesi planlanan Türk Aile yapısı Araştırması bu hususlarda sağlıklı ve güncel verileri de ortaya koyacaktır.

Medya programlarının her yönüyle takibi, denetimi ve bu konuda gerekli yaptırımlar Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılmaktadır. Genel Müdürlüğümüzün bu tür programları incelemesi için gerekli altyapı imkanlarının yetersizliği ve programların yayınlanma saatlerinin uygun olmaması medya takibinin ve denetiminin ele alınmasını engellemektedir.

Medyada bu programlarla, aile içi sorunlar ve özellikle kadına yönelik şiddet konusunda yapıcı, üretici, çözüm getirici bir rol yüklenildiği hatta bireylerin ilk başvurabilecekleri birim (mekanizma) olunduğu şeklinde bir mesaj vermeye çalışılmaktadır. Oysa aile sorunlarının ilk muhatabı ilgili kurumlar ve örgütler olmalıdır. Bu tür programlarda bireylere aile içindeki herhangi bir sorun karşısında başvurabilecekleri hukuki, idari, adli ve psikolojik destek merkezlerini sunmak yerine, medya kendisini bu birimlerin yerine koyarak halkı yanıtlamakta ve yönlendirmektedir. Halka olumsuz ve sağlıksız aile modelleri sunularak, patolojik vakaların bir süre sonra normal olarak algılanmasına ve bu şekliyle de bir kültür erozyonunun yaşanmasına sebep olunmaktadır. Aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı olarak medya, ulaştığı insanlara bir yaşam biçimi sunmakla birlikte, bilinç altına kendi doğrularını dikte etmektedir. Geleceğin toplumunu oluştururken daha istikrarlı ve daha sağlıklı bir yapıya dönüştürmek amacıyla kültürel ürünlerin kimi, ne biçimde ve ne yönde etki altında bırakabileceğinin bilgisine sahip olunmalıdır. Topluma tüketilmek üzere kültürel ürünleri sunanlar son derece önemli sorumluluk altındadır. Medyanın bu tür programlarla insanları oyalamak yerine sorun çözücü ve aileleri eğitici ve bilgilendirici programlar üretmesi gerekmektedir. Aile kurumunun devamını, bireylerin sağlıklı gelişimini, iletişimini, toplumun uyumlu ve sorumlu bireylerden oluşması gerektiği gerçeğini işleyen programlar toplumsal sorumluluklarını yerine getirmektedir.

Sonuç olarak sağlıklı ve işlevsel aileleri gelecek günlere taşımak ve yaşatmak için herkes bugünden sorumluluklarını yerine getirmelidir. Medyadan kısa vadeli çözümler yerine uzun vadede ortaya çıkacak projeler geliştirmesi ve bu hedefle hareket etmesi beklenmektedir.

Saygılarımla.

Güldal AKŞİT
Devlet Bakanı